

MEDALII ȘI DIPLOME ALE MEȘTERULUI PETER SCHWARZ DIN JIMBOLIA ÎN COLECȚIA MUZEULUI BANATULUI DIN TIMIȘOARA*

Nicoleta Demian**

Keywords: *orthopedist Peter Schwarz, Jimbolia (Hatzfeld), medals and diplomas, regional and international exhibitions, collection of the Banat Museum in Timișoara.*

Cuvinte cheie: *ortopedul Peter Schwarz, Jimbolia, medalii și diplome, expoziții regionale și internaționale, colecția Muzeului Banatului din Timișoara.*

Medals and Diplomas Awarded to Peter Schwarz from Jimbolia Found in the Collections of the Banat Museum in Timișoara

(Abstract)

In 1980 the Banat Museum in Timișoara purchased from Johann Vastag, a resident of Jimbolia and former clerk of the local Craftsmen's Guild, some items belonging to the guilds from Jimbolia, including four medals, one plaque and five diplomas, awarded to the local craftsman Peter Schwarz. He was born on January 13, 1873 in Jimbolia. Between 1887 and 1892 he was apprentice for Anton Hicke, barber from Jimbolia, then between 1892 and 1899 he trained in Budapest. During this period he specialized in several crafts, including bandaging. Returning to Jimbolia, he worked as barber and wig maker, but also as bandager, orthopedist and prostheses maker.

He owned a workshop for prostheses in Jimbolia. There, under the guidance of a specialized doctor, a wide variety of specific articles were manually produced. This included prostheses and parts of them, support devices (for articular inflammations), orthopaedic corsets (for backbone's affections), bandages for fractures, elastic bandages, orthopaedic shoes and others.

Peter Schwarz became known throughout the entire Banat. Until 1914 he had "branches" in Bega-Sankt Georgen (today Žitište in Serbia) and Modosch (today Jaša Tomić in Serbia). He collaborated for many years with Dr. Karl Diel (1855-1930), a renowned surgeon and director of the Hospital in Jimbolia.

Schwarz participated in local and regional exhibitions but also in famous international fairs. Most of the distinctions received were for orthopaedic works. He was awarded several gold and silver medals, numerous diplomas and letters of recognitions. Between 1931 and 1949 Peter Schwarz acted as president of the Craftsmen's Guild and president of the Craftsmen's and Merchants' Casino from Jimbolia. He was married to Margarethe Vaczi and had four children: Margarethe, Peter, Stefan and Mathias. He died on September 24, 1963 in Jimbolia and was interred on 26 September in the local cemetery.

This paper presents the medals and diplomas issued to Peter Schwarz, from the collections of the Banat Museum in Timișoara: the merit medal of the Industrial exhibition in Jimbolia (1908); the Grand Prix, the golden medal and diploma of the International exhibition in Paris (1910); the golden medal and diploma of the Industrial, agricultural and modern inventions exhibition in Rome (1911/1912); the golden plaque and honorary diploma of the Industrial, agricultural and domestic industries exhibition in Jimbolia (1925). Beside these are presented the honorary diploma of the Agricultural and industrial exhibition in Biled (1924); the "Obermeister" diploma of the "Eisenring" Merchants' and Craftsmen's Association from Timișoara (1929) and the certificate for the medal for "Industrial and commercial merit", 1st class (1935), awarded to Peter Schwarz on the anniversary of 50 years of craftsmanship.

The medals and diplomas of Peter Schwarz are proof of a special professional career and of his remarkable skills. His entire life and work in Jimbolia is being remembered, alongside the other personalities of the city from the late 19th century and early 20th century.

În anul 1980 Muzeul Banatului din Timișoara achiziționa de la Johann Vastag¹ din Jimbolia,

fost funcționar al Corporației Meșteșugarilor din localitate, mai multe obiecte referitoare la breslele din Jimbolia: trei fragmente de privilegii, două

* Comunicarea cu acest titlu a fost prezentată la al XXVII-lea Simpozion Național de Numismatică, Râmnicu-Vâlcea, 12–14 mai 2010, iar o variantă în limba germană a acestui articol va apare în *Heimatblatt Hatzfeld*, Heimatortsgemeinschaft Hatzfeld, 18. Ausgabe 2011, Spaichingen (Germania).

** Muzeul Banatului Timișoara, P-ța Huniade nr. 1, 300002; nicoledemian@gmail.com.

¹ Autor, în colaborare cu fiul său, al unei monografii a orașului Jimbolia (Vastag–Vastag 1995).

lăzi de breaslă, unsprezece sigilii și cinci diplome, care au intrat în colecția de istorie a muzeului². Cu aceeași ocazie, în patrimoniul Muzeului Banatului au mai intrat și patru medalii și o plachetă, inventariate în colecția de medalii³.

Atât medaliile, cât și diplomele au aparținut meșterului Peter Schwarz⁴ (Pl. I.1) din Jimbolia și constituie în prezent un valoros fond documentar. Născut în 13 ianuarie 1873 la Jimbolia, între 1887–1892 a fost ucenic al meșterului frizer Anton Hicke din Jimbolia, apoi între 1892–1899 a învățat la Budapesta, perioadă în care s-a specializat și în domeniul medical al bandajării. Întors în Jimbolia, din 1899 a activat ca meșter frizer și producător de peruci, dar și ca bandajist, ortoped și producător de proteze ortopedice⁵.

În această calitate, de bandajist și producător de proteze, a devenit cunoscut în întregul Banat, până în 1914 având „filiale” în Bega-Sankt Georgen⁶ și Modosch⁷. În timpul primului război mondial a lucrat într-o unitate militară din Békés-Gyula, în care se produceau proteze, bandaje, pansamente, având în subordinea sa 120 de muncitori. A fost colaborator timp de mulți ani al renumitului dr. Karl Diel⁸.

A fost proprietarul unui atelier de produse ortopedice aflat în Jimbolia, în care – sub îndrumarea unui medic specialist – se produceau manual proteze ortopedice și componente ale acestora, aparate de sprijin (pentru inflamații ale articulațiilor), corsete (pentru afecțiuni ale coloanei vertebrale), bandaje (pentru fracturi), bandaje elastice, pantofi ortopedici și altele. Din reclama⁹ atelierului

lui Peter Schwarz mai reiese că se efectuau și reparații, iar clienții fideli beneficiau de reducere.

A participat la expoziții locale sau regionale, dar și la prestigioase expoziții internaționale, iar majoritatea distincțiilor le-a obținut pentru lucrări ortopedice. A primit medalii de aur și argint¹⁰, numeroase diplome și scrisori de recunoaștere. A câștigat Grand Prix-ul și medalia de aur a Expoziției internaționale de la Paris din 1910¹¹ pentru „orthopédie et travaux en cheveux” și medalia de aur a Expoziției de industrie, agricultură și invenții moderne de la Roma din 1911/1912¹² pentru „lavori ortopedici e lavori in capelli”.

Participările la expozițiile locale sau regionale i-au adus alte distincții: medalia de merit a Expoziției industriale de la Jimbolia din 1908¹³; diploma de onoare a Expoziției de agricultură și industrie de la Biled din 1924 (pentru „Bandagen Arbeit”) ¹⁴; placheta de aur și diploma de onoare a Expoziției industriale, agricole și de industrie casnică de la Jimbolia din 1925 (pentru „Bandagenarbeiten”) ¹⁵ și premiul I la Expoziția de la Periam din 1925¹⁶.

În semn de recunoaștere a meritelor sale profesionale, în adunarea generală din 6 ianuarie 1929 a Asociației Comercianților și Meșteșugarilor „Eisenring” din Timișoara, „meșterul frizer, demn de cinste” Peter Schwarz din Jimbolia a fost ales „Obermeister”. Diploma i-a fost înmănată în mod festiv în adunarea Camerei de Comerț și Industrie din Timișoara din 25 martie 1929¹⁷.

Între 1931–1949 Peter Schwarz a fost președinte al Corporației Meșteșugarilor din Jimbolia, înființată în 1884 și președinte al Casinoului Meșteșugarilor și Comercianților din aceeași localitate¹⁸. Sub conducerea sa, în 20 mai 1934 Corporația și Casinoul au sărbătorit 50 de ani de

² Jimbolia este un oraș cu tradiție în domeniul breslelor, în 1823 existând aici patru bresle comune și 135 de meșteșugari. Kakucs 2008, 304, 305.

³ Piese au nr. de inventar 674–678, conform Registrului de inventar medalii, vol. II, fila 21.

⁴ Date biografice despre Peter Schwarz: *Neue Banater Zeitung* (5.08.1984), 3; Petri 1991, 534, 822; Petri 1992, 1791–1792 (pe baza însemnărilor biografice ale lui Mathias Schwarz).

⁵ De altfel, și în 1935, într-un ghid al firmelor din Banat, Peter Schwarz apare cu această dublă specializare, frizer și bandajist. Almanach 1935, 294.

⁶ Azi, localitatea Žitište din Serbia.

⁷ Azi, localitatea Jaša Tomić din Serbia.

⁸ Dr. Karl Diel (14 februarie 1855, Jimbolia – 1 mai 1930, Jimbolia). A activat ca medic chirurg în Jimbolia între 1882–1930, efectuând peste 50.000 de intervenții chirurgicale. Între 1920–1924 a fost directorul spitalului din Jimbolia, care azi îi poartă numele, iar între 1924–1930 directorul și proprietarul unui mic sanatoriu privat din oraș. A fost decorat de regele Ferdinand cu Steaua României în grad de comandor. În 1940 i s-a ridicat un monument de către locuitorii orașului. Petri 1992, 319.

⁹ Reclama lui Peter Schwarz (Pl. I.2), datată în perioada 1918–1924, se află expusă în Muzeul Presei „Sever Bocu” din Jimbolia.

¹⁰ De altfel, medaliile care apar în reclama lui Peter Schwarz sunt cele câștigate de acesta până în anul 1924 și împreună cu placheta câștigată la Jimbolia în 1925, vor fi prezentate în detaliu în acest articol, în Catalogul medaliilor.

¹¹ Vezi Catalogul medaliilor, nr. 2 și 3.

¹² Vezi Catalogul medaliilor, nr. 4.

¹³ Diploma acestei medalii nu s-a păstrat, astfel încât nu se cunosc alte detalii legate de participarea lui Peter Schwarz la această expoziție.

¹⁴ Diploma de onoare a Expoziției de agricultură și industrie de la Biled, datată 16 iunie 1924, Biled, se află în colecția Istorie a MBT, la nr. inv. 10.509 (Pl. VI.2). Nu se cunoaște existența vreunei medalii sau plachete acordate împreună cu diploma.

¹⁵ Vezi Catalogul medaliilor, nr. 5.

¹⁶ Petri 1991, 822. Nu se cunosc detalii despre participarea lui Schwarz la această expoziție.

¹⁷ Diploma, datată 25 martie 1929, Timișoara, se află în colecția Istorie a MBT, la nr. inv. 10.510 (Pl. VIII.1).

¹⁸ Înființat în 1885 (sau în 1884 conform altor surse), Casinoul Meșteșugarilor și Comercianților din Jimbolia a

existență, organizând o expoziție în parcul orașului și la Castelul Csekonics, precum și un congres al meșteșugarilor¹⁹. Camera de Comerț și Industrie din Timișoara i-a acordat o diplomă pentru că s-a distins cu prilejul acestei expoziții meșteșugărești²⁰.

În 1935, cu ocazia aniversării a 50 de ani de activitate meșteșugărească, Peter Schwarz avea să se bucure de încă o distincție: medalia “Meritul Comercial și Industrial”²¹, cls. I, acordată prin decretul regal nr. 738 din 26 martie 1935²².

A fost căsătorit cu Margarethe Vaczi²³ și a avut patru copii: Margarethe, Peter, Stefan și Mathias²⁴. Peter Schwarz a murit în 24 septembrie 1963 la Jimbolia, fiind înmormântat în 26 septembrie în cimitirul din localitate²⁵.

Medaliile și diplomele lui Peter Schwarz rămân o mărturie a activității deosebite a acestui meșter, care a avut un real talent pentru meseria lui, care a activat întreaga viață în Jimbolia și care merită să fie readus în memoria contemporanilor, alături de alte personalități ale orașului de la sfârșitul sec. XIX și din prima jumătate a sec. XX.

Catalogul medaliilor

1. Medalia de merit a Expoziției industriale de la Jimbolia (1908)

Av. Vedere a pavilionului expoziției; în stânga, copaci și soare; în dreapta, personaj feminin în picioare, în mână dreaptă întinsă ține o cunună, în mână stângă o ramură de palmier; în exergă, legendă pe trei rânduri: ZSOMBOLYAI / IPARKIÁLLÍTÁS/ • 1908 •; semnături: S.G.A.²⁶ în exergă, stânga sus; E•K• în exergă, dreapta sus.

jucat un rol important în viața culturală a orașului în deceniile următoare. Kakucs 2008, 309.

¹⁹ Petri 1991, 985–986.

²⁰ Diploma, datată 1 iulie 1934, Timișoara, se află expusă la Muzeul „Stefan Jäger” din Jimbolia.

²¹ Nu se cunoaște soarta acestei medalii; ea nu a intrat în colecția muzeului din Timișoara împreună cu celelalte piese.

²² Brevetul nr. 20595, datat 26 martie 1935, București, se află în colecția Istorie a MBT, la nr. inv. 10.511 (Pl. VIII.2).

²³ Margarethe Vaczi (19 februarie 1879, Jimbolia – 30 august 1963, Jimbolia), fiica lui Anton Vaczi, meșter cizmar și președinte al Corporației Meșteșugarilor din Jimbolia între 1898–1913. Petri 1991, 537.

²⁴ Margarethe Schwarz (26 august 1901, Jimbolia – 5 noiembrie 1971, Jimbolia), căsătorită Baitz; Peter Schwarz (20 mai 1907, Jimbolia – 30 octombrie 1973, Timișoara), ortoped ca și tatăl său, a activat în Jimbolia și în Timișoara; Stefan Schwarz (1 aprilie 1912, Jimbolia – 26 septembrie 1993, Usingen); Mathias Schwarz (11 mai 1916, Jimbolia – 10 noiembrie 1991, Seeham), profesor de științe agricole, inginer și inspector școlar; studii superioare de agricultură la Berlin-Potsdam (1939–1940) și la Viena (1942–1945); a activat în Austria, unde s-a stabilit din 1941. Petri 1991, 534; Petri 1992, 1790–1791.

²⁵ Petri 1991, 333.

²⁶ Este posibil să fie vorba de firma Scheidt G. A. din Budapesta, care în perioada respectivă a realizat unele medalii

Rv. Legendă semicirculară • AZ ÉRDEM JUTALMÁUL • în partea de sus; cartuș central cu inscripția gravată SCHWARCZ PÉTER; deasupra, stemele Jimboliei și Ungariei, timbrate de coroana Ungariei și flancate de spice de grâu în stânga, frunze de stejar în dreapta; dedesubt, unelte peste frunze de lauri.

Cupru argintat; 50 mm; 48,52 g; muchie lisă.

MBT, colecția de medalii, nr. inv. 678; stare de conservare bună (Pl. II.1–2).

2. Grand Prix-ul Expoziției internaționale de la Paris (1910)

Av. Stea în zece colțuri, cu model piramidal în relief pe suprafață, suprapusă de o altă stea cu zece raze ascuțite, terminate fiecare într-o mică sferă; medalion central cu stema mică a Parisului, timbrată de o coroană murală și cu legenda circulară PALAIS DU TRAVAIL • PARIS •; steaua este timbrată de o coroană murală.

Rv. Fără reprezentări.

Bronz aurit, argintat și email colorat; lungime – 75 mm (până la inelul de prindere); lățime – 53,2 mm/57,6 mm; panglică cu două benzi verticale egale: roșie și albastră; lățimea panglicii – 30 mm.

MBT, colecția de medalii, nr. inv. 675; stare de conservare foarte bună (Pl. III.1).

Observații: distincția nu este datată²⁷.

3. Medalia de aur a Expoziției internaționale de la Paris (1910)

Av. Personaj feminin în picioare, privește spre stânga, în mână dreaptă întinsă ține o cunună, în mână stângă un ciocan; în stânga, o ramură de palmier și un copil care ridică un coș cu spice; în dreapta, un corn al abundenței și soare în fundal; semnătura A • MASSONNET. EDIT.²⁸ în partea de jos.

Rv. Medalion central cu stema mare a Parisului (cu motto-ul orașului: FLUCTUAT NEC MERGITUR și cu Legiunea de Onoare) și cu legenda circulară PALAIS DU

și pentru Camera de Comerț și Industrie din Timișoara.

²⁷ Diploma comună a acestei distincții și a medaliei de aur (următoarea în catalog) este inventariată în colecția Istorie la nr. inv. 10.507 (Pl. V.1). O fotografie a diplomei apare la Kakucs 2008, 311, fig. 105.

²⁸ A. Massonnet nu se regăsește în lexicoanele uzuale de artă. Puținele informații găsite se referă la un Massonnet (cu prenumele neprecizat), proprietar al unei firme din Paris, care a realizat medalii pentru Franța, Italia, Spania etc., semnate MASSONNET EDIT. sau MASSONNET ÉDITEUR. În cadrul firmei au lucrat: A. Borrel, A. Gerbier ș.a. Vezi *Medalistică* 1986, 46. Se pare că firma a funcționat în Paris de la mijlocul sec. al XIX-lea până în primele decenii ale sec. XX. Căutând pe internet medalii editate de A. Massonnet, am găsit medalia din bronz argintat (55 mm, 81 g) a unei expoziții internaționale de la Paris din 1908 (de alimentație, igienă și industrii aferente), care are aversul identic cu medalia din colecția MBT, iar reversul diferă doar prin reprezentarea din medalionul central (<http://cgi.ebay.fr/medaille-boite-exposition-international-paris-1908-/220805698559>; accesat în iulie 2011). Aceasta înseamnă că la realizarea medaliei din 1910 s-a folosit aceeași matriță de avers ca la medalia din 1908, cele două medalii având și diametrul și greutatea aproape identice.

TRAVAIL PARIS 1910; cerc liniar și cerc perlat; medalionul central este înconjurat de o cunună cu frunze de lauri în stânga și frunze de stejar în dreapta.

Cupru aurit; 57,4 mm; 80,74 g; pe muchie inscripția CUIVRÉ (cupru) și marca CTM în cartuș.

MBT, colecția de medalii, nr. inv. 676; stare de conservare foarte bună (Pl. III.2–3).

Observații: vezi nota 27.

4. Medalia de aur a Expoziției de industrie, agricultură și invenții moderne de la Roma (1911/1912)

Av. Legendă circulară: ESPOSIZIONI INTERNAZIONALI RIUNITE – ROMA 1911; efigia regelui Vittorio Emanuele III din profil, spre stânga.

Rv. Legendă semicirculară: INDUSTRIA • AGRICOLTURA • INVENZIONI MODERNE, în partea de sus; *Lupa Capitolina* spre stânga; dedesubt, un cartuș neinscripționat²⁹; de o parte și alta, lauri.

Bronz aurit; 43,4 mm; 34,34 g; muchie lisă.

MBT, colecția de medalii, nr. inv. 674; stare de conservare foarte bună (Pl. IV.1–2).

Observații: medalia este datată 1911, dar diploma este datată aprilie-mai 1912³⁰.

5. Placheta de aur a Expoziției industriale, agricole și de industrie casnică de la Jimbolia (1925)

Av. În partea stângă, într-un chenar format din trei linii (două punctate, una în zig-zag), personaj feminin în picioare, în veșmânt drapat și purtând cunună de lauri, în mâna dreaptă ține o casetă (?), în mâna stângă o cunună mare de lauri; jos, lângă ea, o nicovală și unelte; în depărtare, dealuri.

În partea dreaptă, legendă cu litere cursive pe nouă rânduri: *Expoziția industrială/agricolă și de industrie/casnică/ Gewerbe-landwirtschaftliche/Industrie und Hausindustrie/Ausstellung/Jimbolea-Hatzfeld/ 31.IV. – 7./VI. 1925./Prețu³¹ (sic!) I Preis*; în colțul din dreapta jos, OSTERN³²/TIMISOARA; pe marginea plachetei, linie în zig-zag (legenda și reprezentările de pe plachetă sunt gravate).

Bronz; formă dreptunghiulară; 181 × 120 mm.

²⁹ În mod normal, trebuia să fie gravat numele lui Peter Schwarz.

³⁰ Diploma se află în colecția Istorie a MBT, la nr. inv. 10.506 (Pl. V.2). O fotografie a diplomei apare la Kakucs 2008, 308, fig. 104.

³¹ Forma corectă este „Premiul”.

³² Din datele cunoscute până în prezent, între 1910–1922 firma „Ostern” din Timișoara a aparținut lui Maximilian Osztern (sau Ostern). Atelierul acestuia, aflat în cartierul Cetate, pe str. Lonovits nr. 6, dar cu intrare de pe str. Prințul Eugeniu (de Savoya) nr. 16, se ocupa de aurire, argintare, emailare, reparații, dar realiza și medalii, embleme de firme sau de asociații etc. De asemenea, comercializa bijuterii și ceasuri. Vezi Adressbuch 1910, 111; Almanach 1922, 273. Placheta lui Schwarz e datată în 1925, deci firma încă exista, dar în 1930 nu mai apare în ghidul firmelor timișorene. În schimb, în 1935 este menționat un Ostern Viliam (probabil vreun urmaș al lui Maximilian) la secțiunea gravori, aurari, argintari, cu adresa str. Școlii nr. 12. Vezi Almanach 1935, 133.

MBT, colecția de medalii, nr. inv. 677; stare de conservare bună (Pl. VII.1).

Observații: placheta s-a acordat împreună cu o diplomă de onoare³³; în prezent, placheta este lipită pe un suport de catifea neagră și este înrămată.

BIBLIOGRAFIE

Adressbuch 1910
Temesvári czimtár naptárral 1910 évre. Temesvárer Adressbuch mit Kalender für das Jahr 1910, Timișoara (1910).

Almanach 1922
Almanach de adrese Timișoara (red. D. Voniga), Timișoara (1922).

Almanach 1935
Almanach de adrese, al Comerțului și Industriei din Timișoara și Banat pe anul 1935, Timișoara (1935).

Kakucs 2008
L. Kakucs, *Breslele, manufacturile și dezvoltarea industrială a Banatului între anii 1717–1918*, Timișoara (2008).

Medalistică 1986
Sistemul informatic pentru evidența patrimoniului cultural național. Instrucțiuni de completare a fișei analitice de evidență pentru bunuri culturale mobile. Domeniul: Medalistică, vol. I, București (1986).

Petri 1991
A. P. Petri (red.), *Heimatsbuch des Heidestädchens Hatzfeld im Banat*, Herausgegeben von der HOG Hatzfeld, Marquartstein (1991).

Petri 1992
A. P. Petri, *Biographisches Lexikon des Banater Deutschtums*, Marquartstein (1992).

Vastag-Vastag 1995
J. Vastag, H. Vastag, *Monografia orașului Jimbolia*, Jimbolia (1995).

³³ Diploma, datată iunie 1925, Jimbolea-Hatzfeld, se află în colecția Istorie a MBT, la nr. inv. 10.508 (Pl. VII.2).

Doresc să mulțumesc d-lui Johann Hummel și d-lui Josef Koch, președintele HOG Hatzfeld, pentru datele biografice inedite despre Peter Schwarz și familia sa și pentru fotografia acestuia.

De asemenea, adresez mulțumiri d-nei Maria Schulz de la Muzeul „Stefan Jäger” din Jimbolia, d-lui Oswald Zachari, fost președinte al Cooperativei Meșteșugărești „Viitorul” din Jimbolia și d-lui Mihai Patrulea de la Muzeul Presei „Sever Bocu” din Jimbolia pentru sprijinul acordat în documentarea despre Peter Schwarz.

Fotografiile au fost realizate de colegii Milan Șepețan, fotograf la MBT și Raoul M. Șeptilici, muzeograf-numismat la MBT, cărora le mulțumesc și pe această cale. Adresez mulțumiri și colegilor: Ciprian Glăvan, pentru traducerea din limba germană și Valentin Cedică pentru traducerea în limba engleză a rezumatului acestui articol.

1

Keine Fabrikware!
 Telegrammadresse:
Schwarz Bandagist
Džombolj.

**KUNSTFÜSSE, STÜTZ-
 APPARATE
 verfertigt**

PETER SCHWARZ
 Orthopäd. Werkstätte
 Banat, S. H. S.

Unter Leitung des Fachzies werden erzeugt:
 Kunstfüsse, Hände, Stützappa-
 rate bei Knöchel-, Knie- u. Hüf-
 ten-Gelenkentzündungen, Korsett
 (orth. Geradehalter) bei Rück-
 gratverkrümmungen Rückenaus-
 wuchs und Entzündungen. Auch
 jedes System

Bruchbänder, Gummibruchbänder, Bauchbinden,
 Geradehalter, Suspensorien usw., usw.

Prothesenbestandteile: Puffer-
 gummi, Pufferfeder, Gelenk-
 schrauben etc.

Azeloneinlage für Plattfluss,
 orth. Schuhe und Fussver-
 kürzungen.

Reparaturen werden übernommen.
 Illustrierte Preisliste gratis.
 Wiederverkäufer erhalten Rabatt!

Orth. Stützkorsett.

2

Pl. I. 1. Peter Schwarz (1873–1963). 2. Reclamă a mesterului Peter Schwarz. / Advertisement for craftsman Peter Schwarz.

1

2

Pl. II. 1–2. Medalia de merit a Expoziției industriale de la Jimbolia (1908). / The merit medal of the Industrial exhibition in Jimbolia (1908).

1

2

3

Pl. III. 1. Grand Prix-ul Expoziției internaționale de la Paris (1910). 2–3. Medalia de aur a Expoziției internaționale de la Paris (1910). 1. The Grand Prix of the International exhibition in Paris (1910). 2–3. The golden medal of the International exhibition in Paris (1910).

1

2

Pl. IV. 1–2. Medalia de aur a Expoziției de industrie, agricultură și invenții moderne de la Roma (1911). / 1–2. The golden medal of the Industrial, agricultural and modern inventions exhibition in Rome (1911).

1

2

Pl. V. 1. Diploma Expoziției internaționale de la Paris (1910). 2. Diploma Expoziției de industrie, agricultură și invenții moderne de la Roma (1912). / 1. The diploma of the International exhibition in Paris (1910). 2. The diploma of the Industrial, agricultural and modern inventions exhibition in Rome (1912).

1

2

Pl. VI. 1. Invitație la Expoziția de agricultură și industrie de la Biled (1924). 2. Diploma de onoare a Expoziției de agricultură și industrie de la Biled (1924). / 1. Invitation to the Agricultural and industrial exhibition in Biled (1924). 2. The honorary diploma of the Agricultural and industrial exhibition in Biled (1924).

1

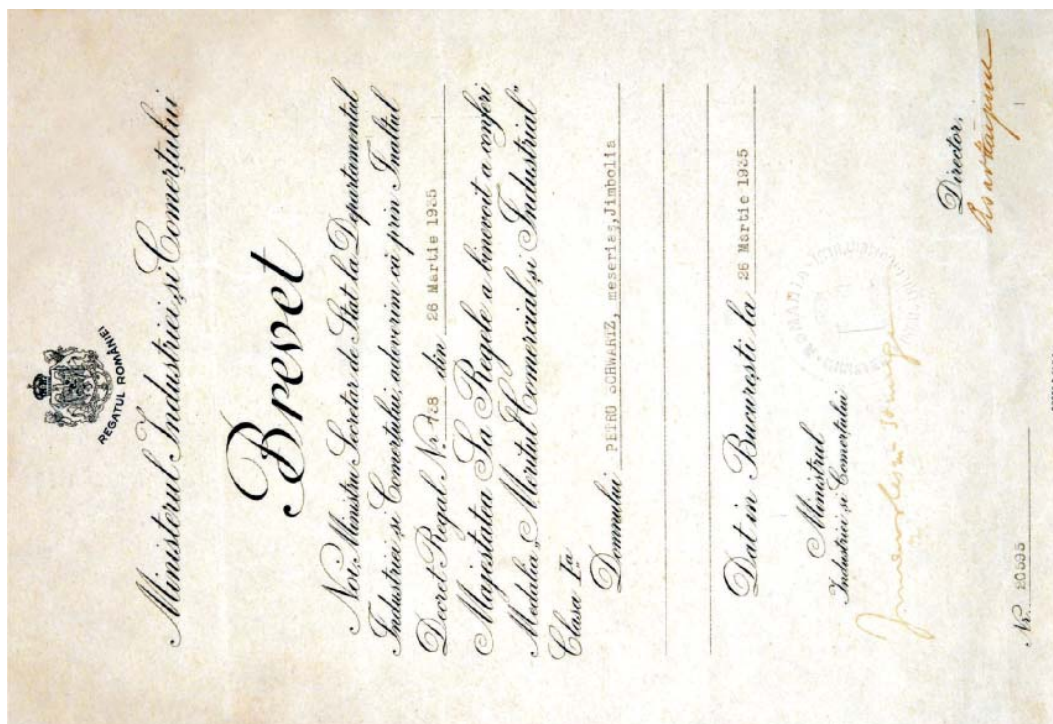
2

Pl. VII. 1. Placheta de aur a Expoziției industriale, agricole și de industrie casnică de la Jimbolia (1925). 2. Diploma de onoare a acestei expoziții. / 1. The golden plaque of the Industrial, agricultural and domestic industries exhibition in Jimbolia (1925). 2. The honorary diploma of this exhibition.

1

2

Pl. VIII. 1. Diploma de "Obermeister" al Asociației Comercianților și Meșteșugarilor "Eisenring" din Timișoara (1929). 2. Brevetul medaliei "Meritul Comercial și Industrial", cls. I (1935). / 1. The "Obermeister" diploma of the "Eisenring" Merchants' and Craftsmen's Association from Timișoara (1929). 2. The certificate of the medal "Industrial and commercial merit", 1st class (1935).